



91-348 Łódź, ul. Św. Teresy 8
http://www.imp.lodz.pl
tel. + 48 42 631 45 02
fax + 48 42 656 83 31
mail impx@imp.lodz.pl

Prof. dr hab. n. med. Jolanta Walusiak-Skorupa
Kierownik
Kliniki Chorób Zawodowych i Zdrowia
Środowiskowego

Łódź, 27 maja 2019

Recenzja rozprawy na stopień doktora nauk medycznych
Lek. Katarzyny Anety Kozak
pt. „Analiza występowania i skuteczności leczenia raka płuca w
województwie łódzkim w latach 2005-2015”

Wysoka zapadalność na raka płuca, a jednocześnie znaczna, niemalejąca śmiertelność sprawiają, że jest to jedno z największych wyzwań współczesnej onkologii. Uwarunkowania środowiskowe tej choroby rodzą pytanie o znaczenie poszczególnych czynników, a niska wykrywalność raka płuca na wczesnym etapie choroby skłania do poszukiwań czułych badań skriningowych. W związku z powyższym, temat podjęty przez Doktorantkę jest niezwykle ważny i aktualny, tym bardziej, że szczególną uwagę poświęciła sytuacji epidemiologicznej w województwie łódzkim, które ma wyjątkowo niekorzystną sytuację demograficzną, ekologiczną i socjoekonomiczną, a uzyskane wyniki stanowią cenny wkład do wiedzy w tym zakresie.

Celem podjętego badania było określenie wpływu tendencji epidemiologicznych, takich jak malejąca konsumpcja papierosów, starzenie się populacji województwa łódzkiego, a co za tym idzie ich wpływu na poprawę w leczeniu i przeżywalności w raku płuca. Jako główny cel pracy Doktorantka postawiła analizę epidemiologiczną raka płuca w



Ośrodek Współpracujący z WHO
Akredytacja Polskiego Centrum Akredytacji

województwie łódzkim w latach 2005-2015. Do realizacji tego celu zostały wykorzystane następujące dane:

1. Problem palenia tytoniu i zanieczyszczenia powietrza w województwie łódzkim.
2. Struktura zachorowań na raka płuca w województwie łódzkim i powiatach.
3. Struktura zgonów na raka płuca w województwie łódzkim i powiatach.
4. Analiza badań przesiewowych prowadzonych w województwie w latach 2014-2017.
5. Analiza leczenia raka płuca w województwie łódzkim.

Przedstawiona rozprawa zawiera łącznie 78 stron maszynopisu (w tym 37 tabel i 10 rycin). Układ pracy jest typowy o zachowanych proporcjach, składa się ze wstępu, założeń i celu pracy, przedmiotu badań (materiału i metod), a dalej prezentacji wyników, ich omówienia i dyskusji, przedstawienia ograniczeń pracy oraz wniosków. Pracę kończy wykaz piśmiennictwa obejmujący 103 pozycje, głównie anglojęzycznego, z ostatnich lat, prawidłowo dobranego.

Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej działającej przy Uniwersytecie Medycznym w Łodzi (uchwała nr RNN/23/19/KE z dn. 15 stycznia 2019 r.).

Wstęp został napisany w sposób pozwalający na usystematyzowanie faktów dotyczących zagadnień będących przedmiotem rozprawy i logicznie wprowadza czytelnika w sprecyzowany cel pracy. W bardzo interesujący sposób Doktorantka przedstawia stan obecnej wiedzy na temat raka płuca, zaczynając od rysu historycznego, poprzez dane epidemiologiczne dotyczące występowania raka płuca na świecie i w Polsce, czynniki ryzyka, diagnostykę i metody leczenia, z uwzględnieniem tych najnowszych i wskazaniem dostępnych w Polsce. Moim zdaniem nieco zbyt lakonicznie przedstawiono zagadnienie innych niż palenie tytoniu czynników ryzyka raka płuc, choć wytłumaczeniem tego braku może być fakt, iż nie było to przedmiotem badań prowadzonych przez Doktorantkę.

Badanie zostało zaprojektowane w formie retrospektywnej analizy danych epidemiologicznych z GUS, GIOS, KRN, WRN, WSSE, danych Departamentu Polityki Zdrowotnej Zarządu województwa łódzkiego (2014-2017), sprawozdań z działalności Klinik

i Oddziałów Torakochirurgicznych w Polsce w latach 2005-2015 oraz danych z NFZ opublikowanych w „Strategii walki z rakiem płuca” opracowanej pod patronatem Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc we współpracy z Polską Grupą Raka Płuca i Polską Ligą Walki z Rakiem pod przewodnictwem prof. dr hab. n.med. Joanny Chorostowskiej-Wynimko. Obliczenia statystyczne wykonano przy użyciu programu statystycznego R, wykorzystując test chi-kwadrat lub test chi-kwadrat z poprawką Yatesa, przyjmując poziom istotności $p < 0,05$. W opisie metod brakuje uszczegółowienia w jakim zakresie poszczególne dane źródłowe były wykorzystywane do analiz. Niemniej jednak szeroki i wyczerpujący zakres danych epidemiologicznych pozwoliły na realizację założonych celów.

Prezentację wyników Doktorantka rozpoczyna od charakterystyki województwa łódzkiego, z uwzględnieniem emisji punktowej głównych zanieczyszczeń w powiatach województwa łódzkiego i zwraca uwagę, że średnie stężenie benzopirenu w województwie łódzkim było w 2015 roku jednym z najwyższych w Polsce. Następnie Doktorantka przedstawia rozpowszechnienie nałogu palenia tytoniu w województwie z odniesieniem do sytuacji w Polsce, zwracając uwagę, że spadek liczby palących w latach 2000-2015 nie pociągnął za sobą znaczącego spadku zachorowań na raka płuca ani liczby zgonów, choć należałoby rozważyć, czy biorąc pod uwagę okres latencji występowania nowotworów upływający od zadziałania czynników rakotwórczych, czas obserwacji nie jest zbyt krótki. Analiza zachorowania i zgony na raka płuca w województwie łódzkim, obejmująca analizę porównawczą liczby zachorowań w 5-letnich przedziałach wiekowych, wskazała na zgodny z tendencją polską stopniowy spadek zachorowań na raka płuca w województwie łódzkim u mężczyzn oraz wzrost zachorowań u kobiet. Doktorantka dokonuje też oceny występowania i zgonów z powodu raka płuca w poszczególnych powiatach – zabrakło w tym momencie próby zestawienia tych danych z danymi o zanieczyszczeniach powietrza, o ile są dostępne i próby wyjaśnienia tego zjawiska. Interesujących danych dostarcza omówienie wyników badania przesiewowego raka płuca w województwie łódzkim, wskazujące na wzrost liczba nowych zachorowań na raka płuca i liczby zgonów, ale bez istotnego wzrostu operacyjności ogólnej i operacyjności w I stopniu zaawansowania

choroby. Następnie Doktorantka prezentuje szczegółowe wyniki dotyczące leczenia raka płuca, z wyczerpującym omówieniem leczenia operacyjnego w poszczególnych powiatach.

Doktorantka przedstawiła wyniki dokładnie, w sposób czytelny, w tabelach, rycinach i tekście posługując się komentarzem opartym na analizie statystycznej. Uzyskane wyniki przeanalizowano w sposób prawidłowy, z wykorzystaniem test chi-kwadrat lub test chi-kwadrat z poprawką Yatesa.

Dyskusja, podobnie jak wstęp pracy, przeprowadzona jest w sposób uporządkowany i logiczny, świadczy o dużej wiedzy Autorki o poruszanych zagadnieniach.

Na podstawie uzyskanych wyników Doktorantka sformułowała następujące wnioski:

1. Skażenie środowiska w województwie łódzkim należy do jednych z najwyższych w kraju.
2. Pomimo zmniejszania się liczby palących papierosy w województwie łódzkim zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet nie zaobserwowano znacznego spadku liczby zgonów z powodu raka płuca.
3. Zachorowalność oraz zgony z powodu raka płuca w województwie łódzkim u mężczyzn mają tendencje spadkową, natomiast u kobiet wciąż rosną.
4. W ostatnich latach w województwie łódzkim największa zachorowalność na raka płuca u mężczyzn występowała w mieście Łodzi, powiatach zgierskim i kutnowskim, natomiast u kobiet w mieście Łodzi oraz powiatach zgierskim i pabianickim.
5. Badania przesiewowe nie zmniejszyły zachorowalności i liczby zgonów z powodu raka płuca ani nie poprawiły jego operacyjności.
6. Leczenie chirurgiczne, chemioterapia klasyczna i opieka paliatywna raka płuca w województwie łódzkim są na średnim poziomie krajowym, natomiast radioterapia oraz leczenie celowane na jednym z najniższych w kraju.

Ostatni z wniosków powinien zostać sformułowany nieco inaczej, gdyż nie wiadomo, czy chodzi w nim o jakość leczenia, czy jego dostępność. Doktorantka nie uniknęła również błędów interpunkcyjnych i edytorskich. Uwagi te nie rzutują jednak, zdaniem recenzenta,

na pozytywną ocenę dysertacji stanowiącą oryginalne rozwiązanie ważnego problemu naukowego i wykorzystanie w tym celu wszelkich dostępnych danych.

Podjęcie istotnej tematyki badawczej, oryginalność koncepcji, nakład pracy wykonanej przez Doktorantkę, Jej wiedza z dziedziny, którą wykazała we wstępie i dyskusji, doborze literatury oraz umiejętność posługiwania się warsztatem naukowym w pełni upoważniają mnie do stwierdzenia, iż przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska spełnia kryteria i warunki stawiane rozprawom doktorskim określone w obowiązującej Ustawie o Szkolnictwie Wyższym z dnia 14 marca 2003 r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn zm.) i wystąpienia do Wysokiej Rady Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi o dopuszczenie lekarz Katarzyny Anety Kozak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.


KIEROWNIK
Kliniki Chorób Zawodowych
i Zdrowia Środowiskowego

prof. dr hab. n. med. Jolanta Walusiak-Skorupa